

Rozkład materiału do historii dla klasy 6 szkoły podstawowej do programu nauczania „Wczoraj i dziś”

KLASA VI		
Temat	Materiał nauczania	Odniesienia do podstawy programowej. Uczeń:
Rozdział I: Narodziny nowożytnego świata		
1. Wielkie odkrycia geograficzne	<ul style="list-style-type: none"> – przyczyny wielkich odkryć geograficznych – wyprawy odkrywcze Krzysztofa Kolumba, Ameriga Vespucciego, Bartłomieja Diaza, Vasco da Gamy, Ferdynanda Magellana – budowa okrętów i przyrządy nawigacyjne używane na przełomie XV i XVI wieku – znaczenie terminów: <i>karawany, tubylcy, kompas, astrolabium, karawela, wielkie odkrycia geograficzne</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia przyczyny i ocenia wpływ odkryć geograficznych na życie społeczno-gospodarcze i kulturowe Europy oraz Nowego Świata (VIII.1) – umieszcza w czasie i przestrzeni wyprawy Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy, Ferdynanda Magellana oraz sytuuje w przestrzeni posiadłości kolonialne Portugalii i Hiszpanii (VIII.2)
2. Skutki odkryć geograficznych	<ul style="list-style-type: none"> – Ameryka przed przybyciem Europejczyków – Majowie i ich osiągnięcia – cywilizacja Azteków – imperium Inków i ich osiągnięcia – podbój Nowego Świata i wyniszczenie cywilizacji prekolumbijskich – działalność konkwistadorów: Hernána Corteza i Francisca Pizarra – powstanie kolonii w Ameryce – skutki wielkich odkryć geograficznych dla mieszkańców Europy – znaczenie terminów: <i>cywilizacje prekolumbijskie, Majowie, Aztekowie, Inkowie, konkwistador, kolonia, plantacja</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – [...] ocenia wpływ odkryć geograficznych na życie społeczno-gospodarcze i kulturowe Europy oraz Nowego Świata (VIII.1) – [...] sytuuje w przestrzeni posiadłości kolonialne Portugalii i Hiszpanii (VIII.2)
3. Renesans – narodziny nowej epoki	<ul style="list-style-type: none"> – humanistyczna wizja świata – powrót do antycznych wzorców – narodziny renesansu – Leonardo da Vinci jako człowiek wszechstronny – Erazm z Rotterdamu jako przykład humanisty – dokonania Mikołaja Kopernika – Jan Gutenberg i przełomowe znaczenie wynalezienia druku – znaczenie terminów: <i>humanizm,</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – rozpoznaje charakterystyczne cechy renesansu europejskiego; charakteryzuje największe osiągnięcia Leonarda da Vinci [...], Erazma z Rotterdamu, Mikołaja Kopernika, [...] Jana Gutenberga (IX.1)

	<i>antykw, renesans (odrodzenie), druk, zecer, introligator</i>	
4. Kultura renesansu w Europie	<ul style="list-style-type: none"> – sztuka renesansowa i jej cechy charakterystyczne – Włochy jako kolebka renesansu – artyści renesansowi: Leonardo da Vinci, Michał Anioł i Rafael Santi oraz ich największe dzieła – katedra Santa Maria del Fiore jako przykład architektury renesansu – znaczenie terminów: <i>mecenat, fresk, pieta, arkada, krużganek, attyka, latarnia, kopuła</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – rozpoznaje charakterystyczne cechy renesansu europejskiego; charakteryzuje największe osiągnięcia Leonarda da Vinci, Michała Anioła, Rafaela Santi [...] (IX.1)
5. Reformacja – czas wielkich zmian	<ul style="list-style-type: none"> – przejawy kryzysu w Kościele katolickim na przełomie XV i XVI wieku – wystąpienie Marcina Lutra – rozwój reformacji – narodziny kalwinizmu i Kościoła anglikańskiego – pokój w Augsburgu – skutki reformacji w polityce, edukacji i kulturze – znaczenie terminów: <i>odpust, teologia, reforma, reformacja, celibat, luteranizm, kalwinizm, anglikanizm, protestantyzm, zbór, pastor</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia przyczyny i następstwa reformacji, opisuje cele i charakteryzuje działalność Marcina Lutra i Jana Kalwina oraz przedstawia okoliczności powstania Kościoła anglikańskiego (IX.2)
6. Kontrreformacja	<ul style="list-style-type: none"> – zwołanie soboru trydenckiego – reformy Kościoła katolickiego – zakon jezuitów i jego działalność – wojna trzydziestoletnia i pokój westfalski między katolikami, luteranami oraz kalwinistami – znaczenie terminów: <i>sobór, heretyk, seminarium duchowne, indeks ksiąg zakazanych, inkwizycja, kontrreformacja, Towarzystwo Jezusowe (jezuici), kolegium, nuncjusz, kalendarz gregoriański</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia cele zwołania soboru trydenckiego i charakteryzuje reformę Kościoła katolickiego (IX.3)
Rozdział II: W Rzeczypospolitej szlacheckiej		
1. Demokracja szlachecka	<ul style="list-style-type: none"> – prawa i obowiązki szlachty – znaczenie konstytucji <i>Nihil novi</i> – zasady funkcjonowania demokracji szlacheckiej – sejm walny i jego znaczenie dla kraju – podział szlachty pod względem majątkowym – znaczenie terminów: <i>szlachta,</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje rozwój monarchii stanowej i uprawnień stanu szlacheckiego (rozwój przywilejów szlacheckich do konstytucji <i>Nihil novi</i>) (VII.7) – umieszcza w czasie i opisuje najważniejsze

	<i>herb, przywilej, pospolite ruszenie, demokracja szlachecka, sejm walny, sejmik ziemski, królewszczyzny, magnateria, średnia szlachta, szlachta zagrodowa, gołota</i>	wydarzenia w dziedzinie polityki wewnętrznej ostatnich Jagiellonów (IX.4)
2. W folwarku szlacheckim	<ul style="list-style-type: none"> – rozwój folwarków pańszczyźnianych – najważniejsze elementy folwarku szlacheckiego – spław rzeczny Wisłą do Gdańska – rozwój ekonomiczny Gdańska – uprzywilejowana pozycja szlachty w gospodarce (przywilej piotrkowski z 1496 roku) – znaczenie terminów: <i>folwark, dwór, pańszczyzna, lamus, spław rzeczny, spichlerz, szkuta</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – umieszcza w czasie i opisuje najważniejsze wydarzenia w dziedzinie polityki wewnętrznej ostatnich Jagiellonów (IX.4) – opisuje model polskiego życia gospodarczego w XVI wieku, uwzględniając działalność gospodarczą polskiej szlachty i rolę chłopów (IX.6)
3. W czasach ostatnich Jagiellonów	<ul style="list-style-type: none"> – ostatnia wojna z Krzyżakami – hołd pruski i jego skutki – konflikt z państwem moskiewskim – rywalizacja o Inflanty za panowania Zygmunta II Augusta – skutki wojen o Inflanty – znaczenie terminów: <i>ruch egzekucyjny, rozejm, hołd lenny, car, Inflanty</i> 	– charakteryzuje politykę zagraniczną ostatnich Jagiellonów, ze szczególnym uwzględnieniem powstania Prus Książęcych (IX.5)
4. Odrodzenie na ziemiach polskich	<ul style="list-style-type: none"> – humanizm w Polsce – złoty wiek kultury polskiej – twórczość Mikołaja Reja i Jana Kochanowskiego – publicystyka na przykładzie pism Andrzeja Frycza Modrzewskiego – tłumaczenie Biblii na język polski – przebudowa Wawelu w stylu renesansowym – Mikołaj Kopernik, jego przełomowe odkrycie i naśladowcy – znaczenie terminów: <i>złoty wiek, krużganek, paż, arras, układ geocentryczny, układ heliocentryczny</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – rozpoznaje charakterystyczne cechy renesansu europejskiego; charakteryzuje największe osiągnięcia [...] Mikołaja Kopernika, Galileusza [...] (IX.1) – przedstawia największe osiągnięcia polskiego renesansu i reformacji, uwzględniając twórczość Mikołaja Reja, Jana Kochanowskiego, Andrzeja Frycza Modrzewskiego; rozpoznaje obiekty sztuki renesansowej na ziemiach polskich (IX.7)
5. Rzeczpospolita Obojga Narodów	<ul style="list-style-type: none"> – przyczyny zawarcia unii lubelskiej (z uwzględnieniem wojny o Inflanty) – sejm w Lublinie i jego postanowienia – Rzeczpospolita Obojga Narodów – ustrój i organy władzy 	<ul style="list-style-type: none"> – umieszcza w czasie i opisuje najważniejsze wydarzenia w dziedzinie polityki wewnętrznej ostatnich Jagiellonów (IX.4) – przedstawia okoliczności zawarcia unii realnej

	<ul style="list-style-type: none"> – Rzeczpospolita Obojga Narodów jako państwo wielonarodowe i wielowyznaniowe – znaczenie terminów: <i>unia realna</i> 	<p>między Polską a Litwą (1569) i jej główne postanowienia (IX.8)</p>
6. „Państwo bez stosów”	<ul style="list-style-type: none"> – Rzeczpospolita Obojga Narodów państwem wieloetnicznym i wielowyznaniowym – rozwój protestantyzmu na ziemiach polskich – konfederacja warszawska i jej postanowienia – pojęcie tolerancji religijnej – rozwój reformacji na ziemiach polskich – przykłady świątyni różnych religii i wyznań na ziemiach polskich, – znaczenie terminów: <i>innowierca, konfederacja, „państwo bez stosów”, arianie, cerkiew, synagoga</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje stosunki wyznaniowe i narodowościowe w Rzeczypospolitej; – wyjaśnia główne założenia konfederacji warszawskiej (X.1)
7. Pierwsza wolna elekcja	<ul style="list-style-type: none"> – okoliczności wygaśnięcia dynastii Jagiellonów – zasady przeprowadzenia elekcji króla – pierwsza wolna elekcja i wybór Henryka Walezego – <i>Artykuły henrykowskie</i> i <i>pacta conventa</i> – znaczenie wolnych elekcji dla funkcjonowania Rzeczypospolitej Obojga Narodów – znaczenie terminów: <i>bezkrólewie, interrex, prymas Polski</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia okoliczności uchwalenia artykułów henrykowskich i przedstawia zasady wolnej elekcji; – omawia przebieg i rezultaty pierwszych wolnych elekcji (X.2)
Rozdział III: W obronie granic Rzeczypospolitej		
1. Wojny z Rosją	<ul style="list-style-type: none"> – Anna Jagiellonka i Stefan Batory władcami Rzeczypospolitej – wojna z Moskwą o Inflanty i ziemię połocką – dymitriady – bitwa pod Kłuszynem i zajęcie Kremla – hołd złożony przez cara Szujskiego królowi Rzeczypospolitej – postać hetmana Stanisława Żółkiewskiego – Wazowie na tronie polskim – pokój w Polanowie – znaczenie terminów: <i>Siedmiogród, piechota wybraniecka, hetman, samozwaniec, kreml, bojar</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje panowanie Stefana Batorego, ze szczególnym uwzględnieniem jego polityki zewnętrznej (X.3) – wyjaśnia główne przyczyny wojen Rzeczypospolitej z Rosją [...] (XI.1) – sytuuje w czasie, lokalizuje i omawia najważniejsze bitwy w XVII wieku (XI.4)

<p>2. Początek wojen ze Szwecją</p>	<ul style="list-style-type: none"> – konflikt o tron szwedzki między przedstawicielami dynastii Wazów – konflikt o Inflanty ze Szwecją – bitwa pod Kircholmem – postać Jana Karola Chodkiewicza – wojna o ujście Wisły i bitwa pod Oliwą – rozejmy w Starym Targu i Sztumskiej Wsi – husaria (znaczenie, uzbrojenie, sposób walki) – znaczenie terminów: <i>czo</i>, <i>husaria</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia główne przyczyny wojen Rzeczypospolitej z [...] Szwecją [...] (XI.1) – sytuje w czasie, lokalizuje i omawia najważniejsze bitwy w XVII wieku (XI.4)
<p>3. Powstanie Chmielnickiego</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Kozacy zaporoscy i rejestr kozacki – uzbrojenie wojsk kozackich – działania magnaterii na ziemiach ruskich – wybuch i przebieg powstania Chmielnickiego – bitwa pod Beresteczkiem – interwencja Rosji i utrata lewobrzeżnej Ukrainy – skutki powstania Chmielnickiego – znaczenie terminów: <i>Dzikie Pola</i>, <i>Zaporoże</i>, <i>Kozacy</i>, <i>Kozaczyzna</i>, <i>żold</i>, <i>grekokatolicy</i>, <i>chan</i>, <i>oseledec</i>, <i>bulawa</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia główne przyczyny wojen Rzeczypospolitej z Rosją [...] (XI.1) – wyjaśnia przyczyny, cele i następstwa powstania Bohdana Chmielnickiego na Ukrainie (XI.2) – sytuje w czasie, lokalizuje i omawia najważniejsze bitwy w XVII wieku (XI.4)
<p>4. Potop szwedzki</p>	<ul style="list-style-type: none"> – najazd szwedzki na Rzeczpospolitą – postawy szlachty i magnaterii wobec najazdu – obrona Jasnej Góry – śluby lwowskie Jana Kazimierza – Stefan Czarniecki i wojna podjazdowa – postanowienia pokoju w Oliwie – skutki potopu szwedzkiego: gospodarcze (spustoszenie majątków szlacheckich) i kulturalne (grabieże i zniszczenia) – znaczenie terminów: <i>piknier</i>, <i>muszkieter</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia przebieg i znaczenie potopu szwedzkiego (XI.3) – sytuje w czasie, lokalizuje i omawia najważniejsze bitwy w XVII wieku (XI.4)
<p>5. Wojny z Turcją</p>	<ul style="list-style-type: none"> – konflikt o wpływy w Mołdawii: bitwy pod Cecorą i pod Chocimiem – wojna z Turcją w 1672 roku – pokój w Buczacu – Jan III Sobieski królem Rzeczypospolitej – zwycięstwo pod Chocimiem – odsiecz wiedeńska – pokój polsko-turecki 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia główne przyczyny wojen Rzeczypospolitej z [...] Turcją (XI.1) – sytuje w czasie, lokalizuje i omawia najważniejsze bitwy w XVII wieku (XI.4)

	<ul style="list-style-type: none"> – znaczenie terminów: <i>imperium osmańskie, sultan, jasyr, janczarzy, haracz, wielki wezyr, ekspansja</i> 	
6. Kryzys Rzeczypospolitej	<ul style="list-style-type: none"> – skutki wojen w XVII wieku (straty terytorialne i ludnościowe, kryzys gospodarczy, upadek znaczenia miast) – <i>liberum veto</i> i upadek szlacheckiego parlamentaryzmu – skutki rokoszu Lubomirskiego – znaczenie terminów: <i>stulecie wojen, rokosz</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – dokonuje oceny następstw politycznych, społecznych i gospodarczych wojen w XVII wieku (XI.5)
7. Barok i sarmatyzm	<ul style="list-style-type: none"> – idee kultury barokowej – cechy stylu barokowego w architekturze, malarstwie i rzeźbie – wzorce architektury barokowej: kościół Il Gesù i pałac w Wersalu – barok w służbie Kościoła katolickiego – sztuka barokowa w Polsce – sarmatyzm – ideologia szlachty Rzeczypospolitej – strój sarmacki – znaczenie terminów: <i>ornament, putto, przepych, sanktuarium, kalwaria, gzyms, fasada, ambona, Sarmaci, żupan, kontusz, karabela, kształciczek</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – rozpoznaje charakterystyczne cechy kultury baroku, odwołując się do przykładów architektury i sztuki we własnym regionie (XI.6)
Rozdział IV: Od absolutyzmu do republiki		
1. Monarchia absolutna we Francji	<ul style="list-style-type: none"> – Edykt nantejski i jego konsekwencje – rządy Ludwika XIII – rola kardynała Richelieu w kształtowaniu się absolutyzmu francuskiego – rządy absolutne Ludwika XIV – rozwój gospodarki francuskiej – wpływ władzy absolutnej na rozwój nauki, sztuki i architektury (Wersal) – znaczenie terminów: <i>hugenoci, kardynał, arystokracja, Król Słońce, manufaktura, import, cła wewnętrzne</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje, na przykładzie Francji Ludwika XIV, ustroj monarchii absolutnej (XII.1)
2. Monarchia parlamentarna w Anglii	<ul style="list-style-type: none"> – przyczyny konfliktu między królem a angielskim parlamentem – przebieg i rezultat wojny domowej w Anglii – rola Olivera Cromwella w polityce republiki angielskiej 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje [...] oraz wymienia główne cechy monarchii parlamentarnej, wykorzystując informacje o ustroju Anglii (XII.1)

	<ul style="list-style-type: none"> – powrót do monarchii – ustrój monarchii parlamentarnej – utworzenie Wielkiej Brytanii – znaczenie terminów: <i>purytanie, nowa szlachta, rojaliści, republika, lord protektor, monarchia parlamentarna</i> 	
3. Oświecenie w Europie	<ul style="list-style-type: none"> – oświecenie jako „wiek rozumu” – oświeceniowe podejście do kwestii religii – krytyka rządów absolutnych – idea trójpodziału władzy Monteskiusza – państwo jako umowa społeczna według Jana Jakuba Rousseau – rozwój nauki w XVIII wieku (matematyka, astronomia, fizyka, chemia, medycyna, biologia) – wybrane wynalazki epoki oświecenia – cechy sztuki klasycystycznej – znaczenie terminów: <i>oświecenie, „wiek światła”, ateizm, władza ustawodawcza, władza wykonawcza, władza sądownicza, Wielka encyklopedia francuska, maszyna parowa, Panteon, tympanon, kopuła</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje idee Oświecenia, podaje przykłady ich zastosowania w nauce, literaturze, architekturze i sztuce (XII.2) – charakteryzuje zasadę trójpodziału władzy Karola Monteskiusza i zasadę umowy społecznej Jakuba Rousseau (XII.3)
4. Nowe potęgi europejskie	<ul style="list-style-type: none"> – wzrost potęgi monarchii austriackiej, Królestwa Prus i Cesarstwa Rosyjskiego – reformy Piotra I: rozwój armii, administracji i floty – zmiany kulturowo-obyczajowe w Rosji – absolutyzm oświecony w Austrii – rozkwit militarny i gospodarczy Prus za panowania Fryderyka Wilhelma I i Fryderyka II – znaczenie terminów: <i>absolutyzm oświecony</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje reformy oświeceniowe wprowadzone w Prusach, Rosji i Austrii (XII.4)
5. Stany Zjednoczone Ameryki	<ul style="list-style-type: none"> – osadnictwo europejskie w Ameryce Północnej – konflikt pomiędzy władzami brytyjskimi a mieszkańcami trzynastu kolonii amerykańskich – wojna o niepodległość Stanów Zjednoczonych – Polacy w wojnie o niepodległość Stanów Zjednoczonych (Tadeusz Kościuszko, Kazimierz Pułaski) 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia przyczyny i następstwa amerykańskiej wojny o niepodległość; (XIV.1) – wymienia instytucje ustrojowe Stanów Zjednoczonych, wyjaśnia ich funkcjonowanie; ocenia sposób, w jaki konstytucja amerykańska

	<ul style="list-style-type: none"> – konstytucja Stanów Zjednoczonych i trójpodział władzy – znaczenie terminów: <i>bojkot, bostońskie picie herbaty, konstytucja, prezydent, Kongres, Izba Reprezentantów</i> 	<ul style="list-style-type: none"> realizowała w praktyce zasadę trójpodziału władzy; (XIV.2) – przedstawia wkład Polaków w walkę o niepodległość Stanów Zjednoczonych. (XIV.3)
Rozdział V: Upadek Rzeczypospolitej		
1. Rzeczpospolita pod rządami Wettinów	<ul style="list-style-type: none"> – unia polsko-saska i jej skutki – wielka wojna północna i wojna domowa w Rzeczypospolitej – sejm niemy i wzrost zależności Rzeczypospolitej od sąsiadów – podwójna elekcja Augusta III i Stanisława Leszczyńskiego – charakterystyka rządów Augusta II i Augusta III – projekty reform Stanisława Leszczyńskiego i Stanisława Konarskiego – rozwój szkolnictwa – znaczenie terminów: <i>konfederacja, sejm niemy, anarchia, epoka saska, Collegium Nobilium</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia przyczyny i charakteryzuje przejawy kryzysu państwa w epoce saskiej (XIII.1) – charakteryzuje projekty reform ustrojowych Stanisława Leszczyńskiego i Stanisława Konarskiego (XIII.2) – omawia zjawiska świadczące o postępie gospodarczym, rozwoju kultury i oświaty (XIII.3) – ocenia pozycję międzynarodową Rzeczypospolitej w czasach saskich (XIII.4)
2. Pierwszy rozbiór Polski	<ul style="list-style-type: none"> – okoliczności wyboru Stanisława Poniatowskiego na króla Rzeczypospolitej – reformy Stanisława Augusta Poniatowskiego (reforma monetarna, założenie Szkoły Rycerskiej) – konfederacja barska – okoliczności i skutki pierwszego rozbioru Rzeczypospolitej – postać Tadeusza Rejtana – reformy sejmu rozbiorowego, ustanowienie Komisji Edukacji Narodowej – znaczenie terminów: <i>Familia, prawa kardynalne, Szkoła Rycerska, sejm rozbiorowy, Komisja Edukacji Narodowej</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – podaje przykłady naprawy państwa za panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego [...] (XVI.1) – charakteryzuje cele i konsekwencje konfederacji barskiej (XVI.2) – sytuje w czasie I [...] rozbiór Rzeczypospolitej i wskazuje na mapie zmiany terytorialne [...] (XVII.1)
3. Kultura polskiego oświecenia	<ul style="list-style-type: none"> – polska literatura oświeceniowa – narodziny Teatru Narodowego – mecenat Stanisława Augusta Poniatowskiego i obiady czwartkowe – sztuka klasycystyczna w Polsce (pałac Na Wodzie) 	<ul style="list-style-type: none"> – podaje przykłady naprawy państwa za panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego, w tym osiągnięcia Komisji Edukacji Narodowej (XVI.1)

	<ul style="list-style-type: none"> – reforma szkolnictwa po pierwszym rozbiórze Polski (Komisja Edukacji Narodowej i Towarzystwo do Ksiąg Elementarnych) – znaczenie terminów: <i>teatr narodowy, obiady czwartkowe, portyk, belweder, szkoła parafialna</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – rozpoznaje charakterystyczne cechy polskiego oświecenia i charakteryzuje przykłady sztuki okresu klasycyzmu z uwzględnieniem własnego regionu (XVI.5)
4. Sejm Wielki i Konstytucja 3 maja	<ul style="list-style-type: none"> – okoliczności zwołania Sejmu Wielkiego – reformy wprowadzone przez Sejm Wielki – postanowienia Konstytucji 3 maja – zawiązanie konfederacji targowickiej – wojna polsko-rosyjska w 1792 roku – drugi rozbiór Polski – znaczenie terminów: <i>Sejm Wielki, Straż Praw, konfederacja targowicka, detronizacja, emigracja</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – sytuje w czasie obrady Sejmu Wielkiego oraz uchwalenie Konstytucji 3 maja; wymienia reformy Sejmu Wielkiego oraz najważniejsze postanowienia Konstytucji 3 maja (XVI.3) – wyjaśnia okoliczności zawiązania konfederacji targowickiej i przedstawia jej następstwa (XVI.3) – sytuje w czasie [...] II [...] rozbiór Rzeczypospolitej i wskazuje na mapie zmiany terytorialne po każdym rozbiórze (XVII.1)
5. Powstanie kościuszkowskie i trzeci rozbiór Polski	<ul style="list-style-type: none"> – okoliczności wybuchu powstania kościuszkowskiego – przebieg powstania (zwycięstwo pod Raclawicami, Uniwersał połaniecki, bitwa pod Maciejowicami, rzeź Pragi) – trzeci rozbiór Polski – przyczyny utraty niepodległości – znaczenie terminów: <i>naczelnik, insurekcja, kosynierzy, uniwersał</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – sytuje w czasie [...] III rozbiór Rzeczypospolitej i wskazuje na mapie zmiany terytorialne po każdym rozbiórze (XVII.1) – przedstawia przyczyny i skutki powstania kościuszkowskiego (XVII.2) – rozróżnia przyczyny wewnętrzne i zewnętrzne upadku Rzeczypospolitej (XVII.3)
Rozdział VI: Rewolucja francuska i okres napoleoński		
1. Rewolucja francuska	<ul style="list-style-type: none"> – sytuacja ekonomiczna i społeczno-polityczna Francji pod rządami Ludwika XVI – przyczyny wybuchu rewolucji francuskiej – początek rewolucji francuskiej – uchwalenie Deklaracji praw człowieka i obywatela – wprowadzenie monarchii konstytucyjnej – znaczenie terminów: <i>Stany Generalne, stan pierwszy, stan drugi, stan trzeci, burżuazja, Zgromadzenie Narodowe,</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia główne przyczyny rewolucji i ocenia jej rezultaty (XV.1) – analizuje i objaśnia zasady zawarte w Deklaracji Praw Człowieka i Obywatela (XV.2)

	<i>Konstituanta, monarchia konstytucyjna</i>	
2. Republika Francuska	<ul style="list-style-type: none"> – obalenie monarchii we Francji i proklamowanie republiki – terror jakobiński – upadek jakobinów i powołanie dyktatoratu – rządy dyktatoratu – znaczenie terminów: <i>republika, gilotyna, radykalizm, jakobini, terror, dyktatoriat</i> 	– wyjaśnia główne przyczyny rewolucji i ocenia jej rezultaty (XV.1)
3. Epoka Napoleona Bonaparte	<ul style="list-style-type: none"> – zamach stanu i obalenie dyktatoratu przez Bonaparte – Napoleon jako pierwszy konsul – powstanie Cesarstwa Francuskiego – zwycięstwa Napoleona nad Prusami, Austrią i Rosją – pokój w Tylży i wprowadzenie blokady kontynentalnej – armia Napoleona Bonaparte – znaczenie terminów: <i>korupcja, zamach stanu, konsul, pierwszy konsul, Związek Reński, bagnety, karabin skalkowy, grenadier, tasak</i> 	– charakteryzuje zmiany polityczne w Europie w okresie napoleońskim i przemiany społeczno-gospodarcze (XVIII.1)
4. Upadek Napoleona	<ul style="list-style-type: none"> – wyprawa Napoleona na Rosję i jej skutki – kampania 1813 roku i bitwa pod Lipskiem – detronizacja Napoleona i zesłanie na Elbę – znaczenie terminów: <i>Wielka Armia, taktyka spalonej ziemi, „bitwa narodów”</i> 	– charakteryzuje zmiany polityczne w Europie w okresie napoleońskim i przemiany społeczno-gospodarcze (XVIII.1)
5. Legiony Polskie we Włoszech	<ul style="list-style-type: none"> – losy Polaków po III rozbiórce – emigracja do Francji – zorganizowanie Legionów Polskich we Włoszech przez generała Jana Henryka Dąbrowskiego – stosunki społeczne w Legionach Polskich – okoliczności powstania <i>Mazurek Dąbrowskiego</i> – walki Legionów Polskich – wyprawa na San Domingo – znaczenie terminów: <i>emigracja, legion, mazurek</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje okoliczności utworzenia Legionów Polskich oraz omawia ich historię (XVIII.2) – przedstawia stosunek Napoleona do sprawy polskiej oraz postawę Polaków wobec Napoleona (XVIII.4)
6. Księstwo Warszawskie	<ul style="list-style-type: none"> – zwycięstwa Napoleona nad Austrią i Prusami – powstanie w Wielkopolsce w 1806 	– opisuje powstanie Księstwa Warszawskiego, jego ustrój i terytorium

	<p>roku</p> <ul style="list-style-type: none"> – pokój w Tylży: okoliczności powstania i zasięg terytorialny Księstwa Warszawskiego – ustrój Księstwa Warszawskiego i reformy społeczne – armia Księstwa Warszawskiego i udział Polaków w kampaniach Napoleona (bitwa pod Somosierrą) – postać księcia Józefa Poniatowskiego – wojna z Austrią i poszerzenie granic Księstwa Warszawskiego – udział Polaków w wyprawie na Rosję i bitwie pod Lipskiem – likwidacja Księstwa Warszawskiego – mit napoleoński – znaczenie terminów: <i>szwoleżerowie</i> 	<p>(XVIII.3)</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia stosunek Napoleona do sprawy polskiej oraz postawę Polaków wobec Napoleona (XVIII.4)
--	---	---